

Магістр 2 року навчання
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. Досліджено підходи до формування системи управління витратами на підприємстві з урахуванням елементів контролінгу. Отримано позитивний синергетичний ефект від взаємодії елементів підсистем у межах системи управління витратами.

Аннотация. Исследованы подходы к формированию системы управления затратами на предприятии с учетом элементов контроллинга. Получен положительный синергетический эффект от взаимодействия элементов подсистем в пределах системы управления затратами.

Annotation. The article researched the approaches to forming the system of enterprise cost management based on controlling elements. The positive synergistic effect was received from the interaction of elements of subsystems within the cost management system.

Ключові слова: система управління витратами, контролінг, витрати, підприємство.

Необхідність управління витратами обумовлюється тією роллю, яку вони відіграють в економіці підприємства, а саме їх прямою участю у формуванні прибутку підприємства. Саме прибуток у кінцевому підсумку виступає основною умовою конкурентоспроможності та життєздатності підприємства. Тому для переважної більшості підприємств основним завданням є збереження певного рівня прибутку у короткостроковому періоді і підтримка потенціалу прибутковості у довгостроковому періоді. У сучасних умовах господарювання управління витратами стає дієвим, а часто чи не єдиним способом збереження певного рівня прибутку.

Різні аспекти організації процесу управління витратами підприємства привертати до себе увагу багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників. Проте в більшості випадків сфера дослідження обмежується вивченням окремих аспектів управлінського регулювання процесів формування та використання економічних ресурсів, що не дозволяє повною мірою забезпечити комплексність побудови системи управління витратами (СУВ) на підприємстві. Дана проблематика на сьогоднішній день є актуальною в сучасних умовах господарювання виробничих підприємств.

Мета статті полягає у виявленні практичного інструментарію формування СУВ на базі елементів системи контролінгу.

А. Дайле розглядав СУВ на підприємстві як цільову, багаторівневу систему, де об'єкт управління – витрати організації, а суб'єкт управління витратами – керуюча система [1].

Чмутова І. М. у своїй роботі стверджувала, що основними напрямками підвищення ефективності бізнесу є заходи щодо зниження витрат. Інструментом для досягнення заявлених цілей є управлінський облік, класичне формування якого безпосередньо пов'язане з системою управління витратами [2].

Славников Д. В. вважав, що комплексна система управління витратами визначає порядок, послідовність і регламентацію діяльності з організації, планування, регулювання, мотивації, обліку, контролю та аналізу витрат [3].

Плоха О. Б. визначає СУВ як сукупність дій щодо впливу суб'єкта управління витратами на об'єкт за допомогою реалізації функцій, спрямованих на досягнення постійної свідомо підтримуваної пропорційності у зовнішньому та внутрішньому його середовищах із метою підвищення ефективності господарювання [4].

Формування СУВ на підприємстві ґрунтується на основі масштабів підприємства. Виходячи з цього, СУВ буде більш або менш складною видалючи або додаючи структурні елементи підсистем. Це буде впливати на формування додаткових елементів системи, збільшуючи витрати підприємства на утримання самої системи.

Структура системи витрат має зводитися до визначення системоутворюючого чинника, за допомогою якого відбувається об'єднання окремих елементів у цілісну систему. СУВ пов'язана з реалізацією певного комплексу функцій, на основі яких формується підсистема управління витратами, а саме [4]:

1. Підсистема основних функцій СУВ. Сутність управління витратами розкривається через: прогнозування, планування, організацію, мотивацію (стимулювання), контроль (облік та аналіз), координацію та регулювання.

2. Підсистема конкретних функцій СУВ. Ця підсистема розкриває зміст процесу управління витратами. Функція управління реалізується стосовно певних об'єктів витрат від звичайної діяльності (управління витратами операційної діяльності, управління витратами фінансової діяльності, управління витратами від участі в капіталі, управління витратами іншої діяльності), управління витратами від надзвичайної діяльності. Слід зауважити, що кожна з названих конкретних функцій є комплексною, тобто включає розгалужену систему елементів.

3. Підсистема функції забезпечення СУВ створює умови та включає засоби для роботи підсистем управління витратами, які сформовано на підставі основних та конкретних функцій. Зміст кожної підсистеми забезпечення управління витратами визначається функціями, здійснення яких забезпечує реалізацію процесу управління витратами.

Отже, система управління витратами характеризується її структурою. Категорія "структура" означає внутрішню ієрархію системи.

На практиці для малих та середніх підприємств СУВ у загальному вигляді є ефективним, проте витратомістким інструментом. Якщо підприємство малого або середнього масштабу зацікавлене у впровадженні СУВ або зниженні витрат на утримання вже існуючої системи, то це можливо за допомогою перерозподілу, групування та перенесення функціональних обов'язків на контролерів відділу контролінгу.

Таким чином, необхідне формування СУВ підприємства на основі наведеної структури [4] з урахуванням елементів контролінгу.

Структура системи управління витрат (виходячи з рисунка) становить поділ на чотири підсистеми: основні функції, забезпечення управління, контрольні функції та додана підсистема контролінгу.

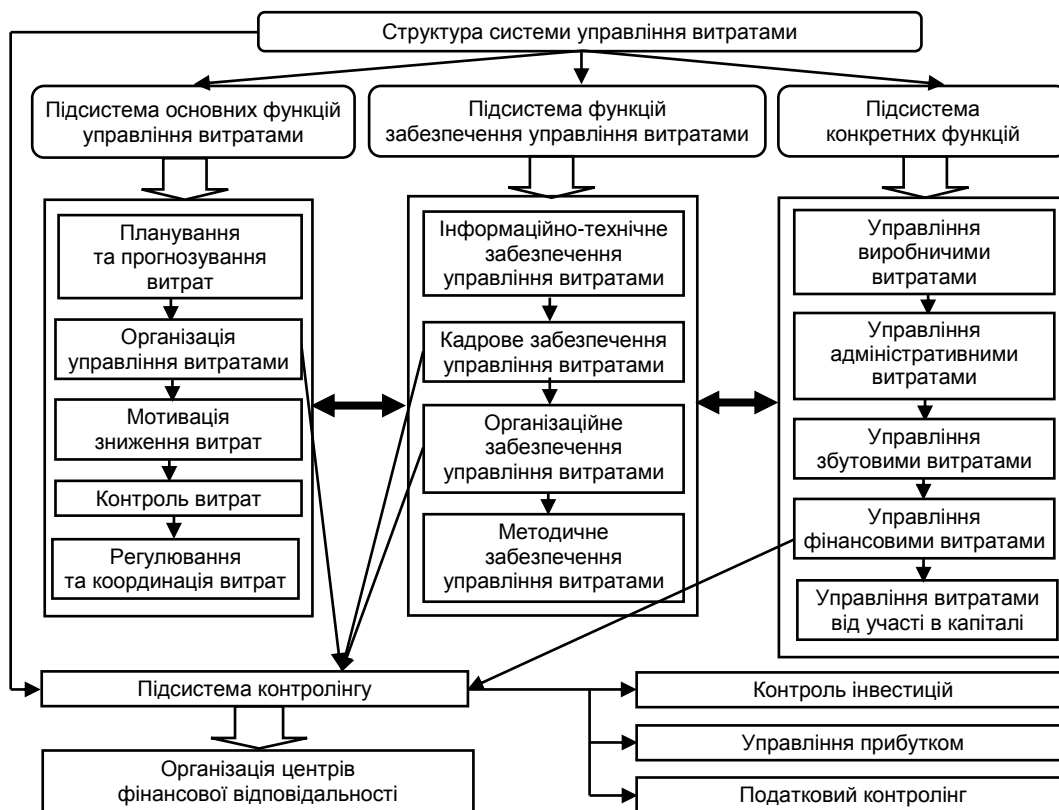

Рис. Структура системи управління витратами [4]

Підсистема контролінгу є невід'ємним елементом СУВ малих та середніх підприємств. Участь даної підсистеми в загальній системі значна. По-перше, підсистема контролінгу переймає відповідальність за виконання з інших підсистем на себе, тим самим зменшуючи витрати підприємства на додаткових співробітників. По-друге, підсистема контролінгу створює центри фінансової відповідальності для посилення контролю. По-третє, підсистема контролінгу створює три додаткові функції: контроль інвестицій, управління прибутком, податковий контролінг.

Виходячи з рисунка, можна зазначити, що СУВ підприємства в загальному вигляді при повній синергії з елементами контролінгу формує єдину цілісну систему. При цьому відбувається концентрація елементів основних, забезпечуючих та конкретних підсистем (які могли виконуватися різними відділами) в підсистемі контролінгу, що приводить до значної економії на її утримання та простежується підвищення ефективності. У рамках підсистеми контролінгу створюються центри фінансової відповідальності, доповнюється загальна СУВ елементами: податкового контролінгу, управління прибутком та інвестиціями.

Таким чином, синергія елементів цих систем забезпечує підприємству додаткові можливості та збільшує ефективність функціонування за менших витрат.

Наук. керівн. Плоха О. Б.

Література: 1. Дайле А. Практика контроллинга / А. Дайле. – М. : Финансы и статистика, 2008. – 336 с. 2. Чмутова І. М. Формування складу підконтрольних показників у системі контролінгу капіталу підприємства / І. М. Чмутова, К. М. Азізова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2009. – № 3. – С. 153–158. 3. Славников Д. В. Аналитические инструменты управления затратами в системе контроллинга / Д. В. Славников. – Мн. : РЕГИСТР, 2007. – 160 с. 4. Плоха О. Б. Управління витратами : конспект лекцій / О. Б. Плоха. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 152 с. 5. Друри К. А. Учет затрат методом стандарт-кост / К. А. Друри. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 2007. – 224 с.